

COMPETENȚA PROFESORULUI DIN PERSPECTIVA STRATEGIILOR
ÎN PREDAREA DISCIPLINELOR ARTISTICE DIN ȘCOLILE DE MUZICĂ/ARTE

Margarita TETELEA, dr., conf. univ.,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Abstract: *In the context of modern educational reform, the curricular contents of artistic disciplines taught in music/arts schools reflects the internal logic structure of the particular areas of study. These contents represent a system of artistic, cultural, moral and educational values, designed in the official curriculum documents and transmitted in the educational-artistic and educational process to the subjects taught.*

In the article, the didactics of artistic disciplines are conceptualized and a specific approach is made between the logic of general disciplines and the logic of the interpretative-artistic disciplines. As a result, it is established that the content of the musical-artistic disciplines represents means, didactic tools aiming to achieve general educational outcomes, as well as the formation of specific competences, corresponding to the educational-artistic field. Thus, in music/arts schools the teacher carries out a formal guided and organized process. At the basis of this specific artistic-cognitive process is the artistic knowledge.

Keywords: *music teacher, specific skills, didactics of artistic disciplines, curricular content, musicological content, methodological content, artistic knowledge.*

Didactica modernă presupune o viziune sistemică în abordarea conceptului de *strategie* și promovează conceperea și aplicarea unor demersuri pedagogice integratoare și propune modalități de acțiune și creativitate pedagogică cu mult superioară abordărilor didacticei tradiționale, care vizează componentele instruirii în mod izolat.

În conceptualizarea *didacticii disciplinelor artistice*, pe lângă stabilirea obiectivelor operaționale și a conținuturilor curriculare care vor fi vehiculate, este necesar să se realizeze acte de decizie strategică, să se *traducă* sarcinile care îi revin în organizarea și realizarea predării, învățării și evaluării într-un ansamblu de decizii instrucționale, într-un dispozitiv didactic personalizat pentru contextul educațional respectiv, *artistic*.

Firește că profesorul din domeniul învățământului artistic poate să întrevadă mai multe strategii didactice, întrucât unei secvențe de instruire nu i se poate asocia o singură modalitate de desfășurare, o singură soluție educațională, ci, dimpotrivă, mai multe strategii alternative, potențial eficiente în acea secvență didactică. Cu referire la caracteristicile și resursele contextului educațional artistic, profesorul va opta pentru acele alternative strategice pe care le va considera cele mai apropiate în condițiile instruirii artistice pentru a realiza cu elevii un contact cu conținuturile muzicologice – stimul al situației de învățare specifică artistică și sprijinirea eficientă a *învățării-predării-evaluării*.

În contextul reformei educaționale moderne conținuturile curriculare ale disciplinelor artistice predate în școlile de muzică/arte reflectă structura logică internă a domeniilor particulare de studiu.

Aceste conținuturi reprezintă un sistem de valori artistice, culturale, morale și educaționale, proiectate în documentele curriculare oficiale (Planul de învățământ pentru învățământul artistic, școli de muzică/arte, programe școlare, manualele și creștomatiile școlare) și transmise în cadrul procesului instructiv-artistic și educațional la disciplinele predate.

Pornind de la caracterul dual, deopotrivă teoretic și practico-artistic al disciplinelor muzical-artistice, valorile circumscrie conținuturilor acestora reunesc trei componente:

- conceptuală (teoretică/cognitivă);

- procedurală (practic-interpretativă/creativă);
- atitudinală (educațională).

În așa mod, conținutul învățământului muzical-artistic preuniversitar se concepe pe baza acestor componente și poate fi vizat ca un sistem formal din următoarele valori:

- aptitudini muzical-artistice;
- capacități intelectuale și practic-artistice;
- cunoștințe muzicale și despre muzică;
- competențe intelectuale și interpretativ-artistice;
- atitudini;
- comportamente.

Profesorul de muzică, în cazul nostru de discipline teoretico-muzicale, de pian, de vioară, de acordeon, instrumente aerofone, instrumente populare, de cor etc. are libertatea de a fi creativ în selectarea, prelucrarea și structurarea conținuturilor, astfel încât, prin valorificarea conținuturilor curriculare să asigure premisele realizării, atât a dimensiunii informative și formative, precum și a celei interpretativ-artistice (estetice).

Acestea, la rândul său, asigură substanța predării și învățării, respectiv conținutul vehiculat specific domeniului artistic, existent în manuale și alte surse metodico-artistice. În cazul dat, apare necesitatea *extrapolării didactice interne*, respectiv prelucrarea **conținuturilor muzicologice** (interpretativ-artistice) și a **conținuturilor metodologice** (selectarea de *strategii didactice specifice*: transmiterea, selectarea, ierarhizarea, fixarea, aplicarea, trăirea, re-interpretarea, evaluarea, autoevaluarea respectivelor conținuturi muzical-artistice).

Astfel, didactica disciplinelor artistice se impune frecvent să realizeze o apropiere cât mai puternică, și, în același timp, specifică între logica disciplinelor generale și logica disciplinelor interpretativ-artistice.

În consecință, putem stabili că conținuturile disciplinelor muzical-artistice reprezintă mijloace, instrumente didactice, prin care se urmărește atingerea finalităților educaționale generale, precum și formarea competențelor specifice, corespunzătoare domeniului educațional-artistic. Astfel, în școala de muzică/arte se derulează un proces formal ghidat, organizat. La temelia acestui proces specific *artistic-cognitiv* stă **cunoașterea artistică**.

Dar ce înseamnă *cunoașterea artistică* școlară în cazul disciplinelor muzical-artistice, cum poate fi ea caracterizată și prin ce anume conținuturi care stau la baza ei, dețin valențe formative și informative? Aici e bine să ne oprim la caracteristicile specificului cunoașterii artistice, concepută drept bază a metodologiei educației/instruirii muzicale.

Cunoașterea, după cum menționează știința, este principala activitate a ființei umane, constituind esența existenței sociale prin faptul de *a fi și a ști*.

Cercetările din domeniu (I. Gagim, E. Abdulin, Dm. Kabalevskii, V. Vasile, R. Steiner) pledează în favoarea domeniului de cunoaștere artistică, care determină una dintre căile de implicare a tinerei generații la condițiile social-umane actuale și de viitor. Emanuil Kant distinge două tipuri de judecăți: a) judecățile analitice; b) judecățile sintetice. Prin judecățile sintetice înțelegem judecățile aparente în rezultatul receptării/interpretării operelor artistice/muzicale, care invocă un efect sincretic asupra receptorului/interpretului.

Compozitorul în creația sa muzicală, de rând cu competențele profesionale de a produce valori artistic-estetice, în baza talentului său de a operaționaliza cu mijloacele limbajului muzical, mai are nevoie de a explora procesul de creație a experiențelor inferioare, cum ar fi: percepțiile, simțurile, viziunile proprii, sensibilizarea fenomenelor reale și imaginare, care, cu alte cuvinte exprimă experiența subiectului creator *de a fi*.

Însă cu aceasta funcțiile compozitorului (creatorului) nu se epuizează, ci deopotrivă, pline de influențare artistică, cresc concomitent cu transpunerea lui în rolul de creator-

interpret. Cel de-al doilea rol al autorului vine să pună în valoare experiența lui individuală *de a fi*.

La rândul său, subiectul (elevul/interpret-ascultător) își asumă rolul de revelator, de apreciator/evaluator al mesajului creației muzicale, își asumă rolul de re-creator pe temeiul că în procesul receptării (interpretării-ascultării) recrează imaginile muzical-artistice, codificate în creație de către compozitor, în baza experiențelor sale individuale, iar rolul de evaluator pe temeiul că elevul caută să exprime viziunile individuale (*a ști*) „cultivă o anumită atitudine estetic-receptivă și interpretativă” [Pislaru 2001: 61].

Astfel, atitudinea și interpretarea verbală a operei muzicale, în opinia cercetătorului Ion Gagim, impune interpretului/ascultătorului inițierea în procesul de autoformare, cu sensul de *cunoaștere de sine* [Gagim 1997].

În această ordine de idei, cercetătorul H. Ey califică paradigma cunoașterii de sine, ca *cunoașterea sau percepția de sine* [Ey 1998]. Toate aceste forme de cunoaștere, ca factor de autoafirmare a personalității, au o mare susținere din partea mediului unde se formează personalitatea (mediul social/educațional) și, în special, conținutul experiențelor distribuite pentru a fi însușite (preluate).

În acest context, rolul important îi revine operei de artă (creației muzicale), care se reduce la faptul că subiectul artistic prin posibilitatea sa de a influența creativ asupra subiectului-receptor transcende logica cunoașterii, însoțită de noțiuni, termeni și formule logice. În centrul atenției conștientului/inconștientului receptorului operei de artă (interpretului – ascultătorului), în câmpul lui sensibil/suprasensibil [Steiner 2012] se conturează imaginea artistică, creată, gândită, conturată de către compozitor.

Venind în contact cu lumea imaginilor artistice, conștiința caută să acorde acestora statutul existenței reale. Arta, deși este inspirată din realitate, nu este o dublare, o copie a lumii. Puterea transferului din real în spiritual, din starea de „a exista” în starea de „a fi în schimbare”, constituie principalul postulat al mișcării „înspre” [Babii 2010: 71].

Această afirmație ne permite să constatăm că transferul cunoștințelor însușite de către elev în cadrul disciplinelor muzical-artistice se transformă treptat în acțiuni de cunoaștere specifică: *cunoaștere de tip muzical* [Gagim 2007].

Specificul cunoașterii artistice/muzicale are mai mulți factori dominanți, care fac ca acest proces să fie inedit, irepetabil și unic în felul său [Gagim 2007]. Dar există factorul fără de care *cunoașterea artistică* ar fi lipsită de sens, acesta este factorul *trăirii emoționale* a procesului de creație.

Așadar în cazul disciplinelor muzical-artistice, urmând metodologia curriculară, profesorul este chemat să formeze la elevi, conform principiilor specifice educației/instruirii muzicale, anumite *competențe* pentru a fi aplicate în practica *receptării-interpretării-evaluării* operelor muzicale, în special pentru a fi aplicate în activitatea de interpretare la instrumentul muzical (pian, vioară, acordeon, instrumente aerofone, instrumente populare). În sens formativ, profesorul e obligat să stimuleze la elevi, în procesul predării disciplinelor muzical-artistice, gândirea muzicală, care să conducă la valorificarea imagistică a creației muzicale.

Specificul cunoașterii artistice presupune *formarea culturii muzical-interpretative a elevului ca parte componentă și indisolubilă a culturii lui spirituale*. Acesta este dezideratul procesului educațional-artistic, adică rezultatul final al acestui proces, stipulat fiind în curriculum și spre care trebuie să tindă continuu domeniul învățământului artistic preuniversitar.

Dar cu mult mai important, în sens formativ-educațional, rămâne a fi procesul de realizare și formare a culturii artistic-spirituale la fiecare etapă/ciclu de studiu. Astfel, formarea la elevi a unei astfel de culturi, noi o concepem sub două aspecte:

- ca deziderat educațional;
- ca proces de valorificare a competențelor specifice domeniului educațional-artistic.

Bibliografie:

1. Babii, V., *Teoria și praxiologia educației muzical-artistice*, Chișinău, Elena V. I., 2010.
2. Gagim, I., *Dimensiunea psihologică a muzicii*, Iași, editura Timpul, 2003.
3. Gagim, I., *Știința și arta educației muzicale*, Chișinău, editura ARC, 2007.
4. Ey. H., *Conștiința*. Ediția a 2-a. Trad. Din limba franceză de Dinu Grama, București, Editura Științifică, 1998.
5. Bocoș, M., *Didactica disciplinelor pedagogice un cadru constructivist*, Ediția a 3-a. Editura Paralela 45, 2008.
6. Pîslaru, VL., *Introducere în teoria educației literar-artistice*, Chișinău, Editura Meseum, 2001.